

OSVRTI

SLAVIA 75 (2006)

ТАТЯНА ИЛИЕВА, Метафората като словобразователен способ в старобългарския език (върху материалот од Йоан-Екзарховия превод на Богословието) (149–155). Autorica usmjerava pozornost na istraživanje nominativne metafore kao jednoga od načina leksičko-semantičke derivacije koja u istraživanjima procesa leksičkoga obogaćivanja jezika obično ostaje po strani u usporedbi s drugim procesima (posuđivanje, leksička derivacija ili kalkiranje). Analiza je izvršena na temelju leksičke građe iz *Bogoslovlja* koje je preveo Ivan Egzarh, djela koje je osobito pogodno za odabrani cilj. Predmet analize predstavlja samo leksik s terminološkim teološkim značenjem, jer je poznato da je taj leksik najkarakterističniji za utvrđivanje stupnja razvoja književnoga jezika u odabranom razdoblju, u ovom slučaju u 10. – 11. stoljeću. Sinkronijska je analiza kombinirana s aspektom dijakronijskih usporedba o recepciji ćirilometodske tradicije u Egzarhovu tekstu u okviru terminološkoga leksika. Sve su riječi uspoređene s grčkim originalima i razmotrene s ob-

zirom na prijevodnu tehniku. U izlaganju, uz odgovarajuće primjere, prvo se navode tipovi metafora iz Egzarhova teksta: a) izravno preuzimanje tuđe polisemantičke jezične jedinice uz cijeli repertoar njezinih značenja; b) semantička transpozicija, odnosno preuzimanje metaforičnoga prijenosa; c) metaforizacija/demetaforizacija kao unutarnji jezični fenomen u jeziku primatelju neovisno o originalu. Zatim su metaforični prijenosi klasificirani u dvije grupe: u prvu spadaju oni koji su široko poznati i općeprošireni u različitim jezicima različitim epoha, a u drugu oni koji su specifični samo za odabrano razdoblje koje predstavlja predmet autoričine analize. Autorica zaključuje da je metafora kao slovotvorno sredstvo u Egzarhovu prijevodu *Bogoslovlja* pretežno leksikalizirana, što znači da je prijenos značenja ustaljen sastavni dio semantičke strukture riječi.

ЛИЛЈАНА МАКАРИЈОСКА, За именската деривација во македонските црковнословенски ракописи (157 – 164). U prilogu se razmatra način izvođenja radnih imenica u makedonskim crkvenoslavenskim tekstovima od 12.

do 16. stoljeća koje su predmetom obrade u *Rječniku crkvenoslavenskog jezika makedonske redakcije*. Ovaj bogat materijal pruža mogućnosti istraživanja različitih tipova od kojih je u ovom prilogu u sažetoj formi predstavljen sadržaj tvorbenih sredstava koji možemo ocijeniti tradicionalnim. Promjene se očituju uglavnom u pojačanoj višeznačnosti tvorbenih formata i konkurenciji pojedinih tipova što upućuje na promjene u njihovoj učestalosti i rasporedu. Ove su promjene prikazane na izabranim primjerima. Prema očekivanju, ove razvojne tendencije izraženije su u mlađim tekstovima, osobito onima iz 14. do 15. stoljeća.

ULRICH THEISSEN, Zu den Bezeichnungen des Bärlauchs *Allium ursinum* in den slawischen Sprachen, besonders im Bulgarischen (165–174). Botanički termin *Allium ursinum* prvi je put spomenuo Plinije Mlađi. Većina europskih jezika koristi se posuđenicama izvedenima od ovog latinskog naziva (npr. *bear's garlic*, *Bärlauch*, *herba orsina*, *ail d'ours* itd.), isto kao i slavenski jezici (npr. *medvjeđi luk*, *czosnek niedźwiedzi*, *medvědí česnek*, *чеснок/лук медвежий* itd.). Uz to su u slavenskim jezicima poznati i drugi domaći nazivi koje autor citira. Predmet autorova zanimanja predstavlja osobito naziv *črěmošb* i riječi izvedene od istog korijena koje u slavenskim jezicima označavaju nekoliko biljaka specifičnih zbog jake mirisa (*Allium ursinum*, *Prunus padus*), npr. ruski *черемуха*, poljski *czerecha*, slo-

venački *čremoš*. Analizirani se naziv nalazi u sintagmi *Vračbba kozminaa* u Dimitrijevu psaltiru iz nove Sinajske zbirke (MS 3/N). Fitonimi koji se tu spominju izazvali su dosada višestruko zanimanje znanstvenika. Ova je literatura navedena u priloženome popisu, na žalost s nekim propustima. Nije navedeno npr. djelo Hristove, više puta citirano u tekstu, nedostaje uputa na prilog B. Velčeve koja je prva (*Palaeobulgarica* 12, 1988) identificirala *črěmošb* kao *Allium ursinum* (autor se poziva na rad U. Rosenschon iz 1994. g.) i svakako bi bilo poželjno uzeti u obzir radove F. V. Mareša koji iznosi donekle različite poglede na fitonime Dimitrijeve *Ljekaruše* od svojih prethodnika (usp. naše osvrte u *Slovu* 44-46, 259-260 i 264, te F. V. Mareš, K. fytonymům v Sinajském žal-táři sign. 3/N, u: *Cyrlometodějská tradice a slavistika*, Praha 2000, 591-601).

JOSEF VINTR, „Ruská písmena“ v Životě Konstantinově zůstávají záhadou (181–182). Prilog predstavlja autorovu reakciju na tekst V. Vavříнка objavljen u *Slaviji* 74, 2005, 141-148 (v. naš osvrt u *Slovu* 54-55, 290), koji sadrži oštru kritiku Vintrove hipoteze iznesene 2004. g. na konferenciji *Slova a dějiny* prema kojoj je u prvotnome tekstu *Žitja Konstantinova* stajalo da je Konstantin u Hersonu pronašao tekst pisan »rumьskymi piš'meny« što bi se moglo odnositi na latinicu. J. Vintř pri-hvaća Vavřínkovu argumentaciju i opoziva svoju interpretaciju.

Ova se polemika nastavlja u 2. sve-

sku 76. godišta, pa ćemo se tom prigodom na nju još jednom osvrnuti.